

Hoofd, hart, handen

Met een brede basis
sta je sterker, kom je verder

Kies goed, kies doordacht.

Het is één van die vragen waar je als ouders voor staat: 'Welke school is het beste voor mijn kind?' Als je er anderen naar vraagt, krijg je duizend en één adviezen. Wat de één aanspreekt, vindt de ander niks. En omgekeerd. Dat maakt het ingewikkeld. Waar baseer je de uiteindelijke keuze nu precies op?

Het liefst toch op zoveel mogelijk informatie. Daar is dit boekje voor bedoeld. Het is een kennismaking met het vrijeschoolonderwijs. Op de volgende pagina's nemen we u graag mee in ons type basisonderwijs. U maakt kennis met de manier waarop wij denken over echt effectief leren. U leest hoe we ons basisonderwijs zo hebben ingericht dat jongste kleuters zich in acht jaar tijd kunnen ontwikkelen tot zelfbewuste, leergierige, nieuwsgierige kinderen met een breed perspectief.

Zeven vrijescholen, één visie

U krijgt dit boekje aangeboden door de zeven basisscholen onder de paraplu van de Samenwerkende Vrijescholen Zuid-Holland. Elk van onze scholen heeft een eigen karakter. Maar in één ding zijn we gelijk: we werken met hart en ziel aan onderwijs waarin kinderen volledig tot hun recht kunnen komen. Zodat ze de complexe wereld met zelfvertrouwen tegemoet kunnen treden en uit kunnen groeien tot zelfstandige mensen, met een groot gevoel voor eigenwaarde. Daar doen we het voor.

Uitgroeien tot een zelfstandig mens in een complexe wereld

We kijken verder dan kennis die in het hoofd zit

Ons antwoord op een wereld die om vrije mensen vraagt

6 **Laten we om te beginnen dat woordje 'vrij' eens onder de loep te nemen. Want het is precies dát stukje in onze naam waar veel mensen een verkeerde invulling aan geven. Waar komt het 'vrij' vandaan? Het betekent niet dat we kinderen zomaar lekker vrij laten om te doen en laten wat ze willen. Juist niet. Volgens ons zijn structuur, regelmaat en een vast ritme voorwaarden om goed te kunnen leren. Dus wat betekent dat vrije dan werkelijk? En waar staat het voor anno nu?**

Met dank aan Rudolf Steiner

We danken het vrijeschoolonderwijs aan het werk van de Oostenrijkse filosoof, schrijver en pedagoog Rudolf Steiner. Deze kreeg in 1919 een bijzonder verzoek van de Duitse fabrikant Emil Molt, eigenaar van de Waldorf-Astoria fabrieken. Rudolf Steiner werd gevraagd of hij in Stuttgart een school wilde opzetten voor kinderen van de arbeiders en het management van de fabrieken. 'Ja, graag', was zijn antwoord. Rudolf Steiner stelde wel een voorwaarde. Hij wilde zelf kunnen bepalen hoe het onderwijs werd ingericht, zonder inspraak van de overheid. Die vrijheid, die was voor hem essentieel. Daar komt onze naam vandaan.

De vrijheid om onderwijs naar eigen inzicht vorm te geven, kan dat nog in deze tijd?

De overheid stelt steeds meer voorwaarden en regels aan scholen. Aan de ene kant is dat positief, want het legt een fundament onder de kwaliteit van het landelijk onderwijs. Aan de andere kant ervaren wij dit soms als regeldruk. Het is de kunst van onze scholen om binnen de speelruimte die er is toch breder onderwijs te verzorgen. Onderwijs dat niet alleen draait om een zo hoog mogelijke score van de Cito-toets.

Vrije mensen in een complexe wereld

De wereld verandert duizelingwekkend snel. Het is bijzonder om te zien hoe een onderwijssysteem van ruim honderd jaar oud daar wonderwel op aansluit. Op vrijescholen kijken we verder dan alleen kennis die in het hoofd kan worden opgeslagen. Een mens kan meer dan denken. Kinderen van de toekomst hebben meer nodig om zich te kunnen redden in deze snel veranderende wereld: zelfvertrouwen, durf, originaliteit, creativiteit en een open blik. Ook dat hoort bij vrijheid. Met kennis, daadkracht, wijskracht en verantwoordelijkheidsgevoel kun je elke uitdaging aan. Vrij de wereld in.

Wat leren ze eigenlijk op een vrijeschool?

Goede vraag, waarop we een kort antwoord kunnen geven: sowieso alles wat leerlingen op elke Nederlandse basisschool leren. Dat kan ook niet anders, want daar zijn wettelijke regels en normen voor. En die gelden uiteraard ook voor ons. Er is ook een langer antwoord.

Rekenen + taal + echte vrijeschoolvakken

Dat je 'hij wordt' met dt schrijft, hoe je een staartdeling maakt en waar de Beemster ligt, is ook voor een leerling op een vrijeschool niets bijzonders. Maar daar laten we het niet bij. Zo besteden wij veel aandacht aan vakken die andere onderwijsvormen niet of nauwelijks kennen, zoals euritmie of vormtekenen. Ook toneel, muziek en andere creatieve of kunstzinnige vakken zijn in ons onderwijs onmisbaar. Via deze vakken kun je namelijk de aangeboden leerstof verdiepen, verwerken en eigen maken.

Leerstof van alle kanten benaderen

Een kind – en dat geldt trouwens ook voor volwassenen – leert lang niet alleen door wat het via de oren en ogen binnenkrijgt. Leren doe je met je hele lijf. Veel aandacht voor bewegen past in die gedachte. Het lijkt misschien ver gezocht, maar het is wetenschappelijk bewezen: goed bewegen stimuleert de samenwerking van de twee hersenhelften. Onder andere om die reden leren kinderen breien op elke vrijeschool. Muziek gebruiken we om weer andere kwaliteiten aan te scherpen. Luister maar eens naar die ingewikkelde canons die 'onze' kinderen kunnen zingen. Dat vraagt nogal wat van een kind. Naar jezelf luisteren en tegelijk naar de ander. Samen kom je tot een harmonieus resultaat. Uit onderzoek is gebleken dat de vaardigheid luisteren hiermee sneller wordt aangeleerd dan met welk ander vak dan ook. Dat geldt ook voor toneel. Hier komt bijna alles samen wat een kind maar kan leren. Je leert een tekst uit je hoofd. Je ontdekt hoe je samen met anderen tot een eindresultaat komt, geven en nemen. Doorzettingsvermogen. Je gaat iets doen wat je eerst misschien niet durfde of kon. Je wordt je bewust van jezelf, van je kwaliteiten en je grenzen.

Over je grenzen heen

U merkt, op vrijescholen gaan we bewust om met alles wat we kinderen willen aanbieden. Wanneer en op welke wijze. Er zit altijd een pedagogische gedachte achter. Zo beginnen we al heel vroeg met meertalig onderwijs. Daarbij hebben we niet de illusie dat je een kleuter bijvoorbeeld vloeiend Frans, Duits of Engels kunt laten spreken. Ook hier zit een diepere gedachte achter. Kennismaken met andere talen is in het begin ook: ontdekken dat de wereld groter is dan wat je als kind kent. Dat is onderwijs voor ons vooral: nieuwsgierig maken. En van nieuwsgierig komt leergierig. Liefst een leven lang.

Leren doe je met je hele lijf!

Geen passief vermaak maar actief leren

Hoe leren kinderen op een vrijeschool?

12 Onderwijs geven is voor ons: de kunst om kennis te laten landen. Je bewust zijn van de leeftijdsfase en ontwikkelingsmogelijkheden van een kind en daar de lesstof op aanpassen. Kunstzinnig onderwijzen. Het moet zich ergens in dat hoofdje van die kleuter of in dat lijfje van dat achtjarige jochie vastzetten. Nu zit de wereld om ons heen vol met zaken die voor ons volwassenen gesneden koek zijn, maar waar een kind heel anders tegenaan kijkt. Voor ons is een rode vlek op een landkaart een stad. Voor een kind is het ... een rode vlek. Zonder betekenis. En nu is het de kunst om die betekenis aan de dingen te geven waardoor het kind zich ermee kan verbinden. Daarvoor halen we alles uit de kast.

Stampen, lopen, klappen, zingen, doen, beleven!

U kent vast wel die aloude uitdrukking 'rijtjes stampen'. Zoiets doen we hier dus letterlijk en figuurlijk. Ritmes klappen bij het leren tellen of bij de tafels. Rondlopen en stampen op gedichten. De lesstof zo aanbieden dat het hele lijf mee leert; hoofd, hart en handen. Breuken leren? Pannenkoeken bakken en die verdelen! Echt weten en voelen hoeveel honderd eigenlijk is? Honderd stappen op het schoolplein zetten én weer terug. Topografie leren? Beginnen met een kompasloop door het bos, zodat je weet wat noord, oost, west en zuid eigenlijk is. Zoveel mogelijk leren door doen, daar zetten wij op in.

Leren met elkaar

Vrijeschoolonderwijs is onderwijs met een sterk sociaal karakter. Zie de vele klassikale activiteiten die leerlingen ondernemen, zoals toneel of klassenpresentaties. Aan de andere klassen laten zien wat je met z'n allen hebt bereikt, dat maakt trots. Er wordt ook flink klassikaal geoefend en ingeslepen. En waar nodig krijgen leerlingen individueel aanbod, voor verdieping of als steun.

Daadkrachtig aan het werk

We leven in een wereld waarin alles leuk en snel moet zijn. Alles is entertainment. Ook daar hebben wij zo onze gedachten over. Zo gaan we bewust om met het gebruik van bijvoorbeeld computers en smartboards in het onderwijs. Geen passief vermaak, maar actief leren. Zo blijven bijvoorbeeld letters veel beter 'hangen' als je ze met de hand schrijft. Dat werkt beter dan op knoppen drukken. Mits met beleid gebruikt, kun je uiteraard ook met computers heel goed werken.

Houvast, ritme en regelmaat

Het leven is al onrustig genoeg. Wij zorgen daarom voor een veilige en overzichtelijke omgeving, aansluitend op de behoefte van het kind. We willen onze kinderen houvast en zekerheid bieden.

Ritme van de dagen, de weken, het jaar

Kinderen houden van ritme en regelmaat. Op onze vrijescholen geven we hen dat volop. Zo begint elke dag op dezelfde manier. De dag, de week en het jaar hebben een terugkerend ritme. We hanteren een vast weekrooster: 's Ochtends periode-onderwijs. Gedurende een aantal weken staat dan, vanaf de eerste klas, één vak centraal. Bijvoorbeeld taal, rekenen, geschiedenis, aardrijkskunde of een ander kernvak. Binnen dat vak wordt een bepaald onderdeel, bijvoorbeeld het leven van de Oude Grieken, uitgediept. Na de eerste pauze staan taal en rekenen in de vorm van oefeningen centraal en daarnaast vaklessen zoals bijvoorbeeld handwerken, schilderen, muziek en gym.

16 Van jaarfeest naar jaarfeest...

En dan zijn er natuurlijk onze jaarfeesten. Door het jaar heen vieren we met de gehele school een aantal vaste feesten, die elk hun eigen oorsprong en symboliek hebben. Zo gaat het bij het St. Michaëlsfeest om het tonen van 'moed', het verslaan van de draak. Bij het Adventfeest gaat het om de komst van licht in een donkere wereld. Die feesten hebben vaak een Christelijke achtergrond. Natuurlijk is er ook ruimte en aandacht voor andere culturen en geloofsovertuigingen. Onze scholen staan open voor iedereen, met welke wereldbeschouwing ook.

Jarenlang dezelfde leerkracht. Waarom?

Het is gebruikelijk dat leerlingen op een vrijeschool meerdere jaren dezelfde leerkracht hebben. Voor langere tijd dezelfde juffrouw of meester geeft houvast aan een kind. Daarnaast leert de leerkracht het kind door en door kennen. Door een langere tijd met elkaar op te trekken ontwikkel je wijsheid en wilskracht in de sociale omgang. Leerlingen en leerkracht, ze leren letterlijk met elkaar lezen en schrijven.

We hechten sterk aan structuur en rust

Een kleuter leert niet door
inprenten of schools leren

De ontwikkeling van het kind, dat is òns houvast

18 Wij geven kinderen houvast, maar zelf hebben we dat natuurlijk ook nodig. Dat vinden we in de antroposofische theorie over de manier waarop ieder mens opgroeit, van klein kind tot volwassene die het liefst stevig, vrij en open in de wereld staat.

Die belangrijke eerste zeven jaar

Volgen we die theorie, dan zien we dat elk kind zich van baby tot volwassene ontwikkelt in drie stappen van elk zeven jaar. Wie goed naar kinderen kijkt, herkent dat. In de eerste zeven levensjaren leeft een kind nog in een eigen ietwat magische wereld. Dit is de tijd van de sprookjes, het heilige geloof in Sinterklaas en de zekerheid dat papa, mama of de juf echt alles kan. Wij vinden dat je kleuters in die fase niet moet lastig vallen met 'hoofdzaken' die dan nog eigenlijk 'bijzaken' zijn. Een kleuter leert niet door inprenten of schools leren. Een kleuter leert door kleuter te zijn. Daartoe geven we het kind alle ruimte, op onze vrijescholen. Alles draait om leren door het vrije spel, waarbij het kind als het ware vanzelf toegroeit naar de volgende stap, het leren in de eerste klas. In het spel van de kleuters zitten alle leervoorwaarden verweven. De basis voor lezen, schrijven en rekenen wordt gelegd, net als op andere basisscholen, maar wel op geheel 'eigen wijze'.

De tweede zeven jaar, de jaren van bewustwording

19 Zo rond het zevende jaar lijkt het wel of er iets gebeurt in dat hoofdje van het kind. Dat heilige geloof in sprookjes en kabouters ebt langzaam weg en maakt plaats voor realistisch denken. Ze worden zich langzaam bewust van de werkelijke wereld om zich heen. Het is net of het kind landt op aarde. Waar een kleuter door spelen en doen leert, gaat de basisschoolleerling de wereld steeds meer verkennen vanuit de behoefte om te begrijpen. Dan verandert ook het karakter van ons onderwijs. Steeds meer zorgt onze lesstof ervoor dat we het kind intellectueel uitdagen. Tot het na die tweede ontwikkelingsfase klaar is voor de middelbare school.

Hoe gaat het eigenlijk met onze leerlingen?

Kijken we naar de uitstroom van onze leerlingen, dan scoren onze zeven scholen goed. Het niveau is ver boven het landelijk gemiddelde. We horen bovendien vaak van middelbare scholen dat ze onze leerlingen er graag bij hebben. Ze zijn nieuwsgierig, vol initiatief, sociaal en ontzettend leergierig. Ook aardig om op te merken: er is tegenwoordig steeds meer vraag naar leerlingen die weer iets met hun handen kunnen. Een echt vak. Omdat wij op onze vrijescholen juist die handvaardigheid zo koesteren, sluit dat goed aan bij deze behoeftes van de middelbare (vak)scholen en de vraag op de arbeidsmarkt.

Goed kijken

In het moderne onderwijs draait het sterk om zorg-protocollen, scores en rapporten. Wij zien daar ook de waarde van, maar we zijn niet verleerd om vooral ook op onze eigen ogen te vertrouwen. Als je elke dag écht naar een kind kijkt, dan zie je hoe dat meisje of die jongen het doet. Dat is voor onze leerkrachten enorm belangrijk: vertrouwen op je eigen professionele kracht. Toetsen, onderzoeken en volgsystemen zijn ter ondersteuning hiervan.

Goed volgen

Van ieder kind worden de vorderingen in een erkend LeerlingVolgSysteem vastgelegd. Op verschillende momenten binnen het schooljaar maken we gebruik van de bekende Cito-toetsen. Aan het eind van de basisschool doet een aantal van onze scholen mee met de landelijke Cito-eindtoets, andere hanteren bijvoorbeeld het Drempelonderzoek. Als tussentijds blijkt dat een kind wat meer zorg en begeleiding nodig heeft, dan hebben we daarvoor op elke school een eigen begeleidingsprotocol. De Remedial Teacher en de Intern Begeleider zijn daar een onderdeel van.

Ze zijn nieuwsgierig,
vol initiatief, sociaal en
ontzettend leergierig

Welkom op onze vrijescholen voor basisonderwijs

Hopelijk is met dit boekje uw interesse voor ons basisonderwijs gewekt. En ongetwijfeld heeft u vragen. De zeven basisscholen onder de paraplu van de Samenwerkende Vrijescholen Zuid-Holland nodigen u van harte uit voor een nadere kennismaking. Dat kan op verschillende manieren.

Open Kleuterochtenden en Informatiemiddagen

Regelmatig organiseren we in onze scholen speciale momenten waar ouders (en hun kinderen) de sfeer kunnen proeven en kunnen ervaren hoe wij ons onderwijs inrichten. U krijgt dan alle gelegenheid om vragen te stellen en om te kijken hoe uw kind het vindt. Op de websites van onze scholen vindt u data en tijden.

Kom langs & kijk zelf!

U kunt uiteraard ook bellen of mailen en een afspraak maken. Hiernaast ziet u de contactgegevens per school. We ontvangen u graag!

dordtse vrije school

Dordtse Vrije School Dordrecht

Dubbeldondestraat 1
3312 NB Dordrecht
T 078 - 614 01 06
E administratie@dordtsevrijeschool.nl
www.dordtsevrijeschool.nl

Leeuwenhart school Oud-Beijerland

Jasmijnstraat 6
3261 BK Oud-Beijerland
T 0186 - 61 21 42
E info@leeuwenhartschool.nl
www.leeuwenhartschool.nl

Rudolf Steinerschool Krimpen a/d IJssel

Memlingstraat 2
2923 XS Krimpen aan den IJssel
T 0180 - 51 97 76
E administratie@rudolfsteinerschool.nl
www.rudolfsteinerschool.nl

Rudolf Steinerschool Rotterdam

Michelangelostraat 375
3066 NL Rotterdam
T 010 - 455 76 70
E administratie@rudolfsteinerschool.nl
www.rudolfsteinerschool.nl

Henk de Kleine, TXTschrijver,
Vormgeving: Vuurood

Vrije School Vredenhof Rotterdam

Vredenhofweg 30
3062 EP Rotterdam
T 010 - 452 65 19
E administratie@vsvredenhof.nl
www.vsvredenhof.nl

Vrijeschool Widar Delft

De Meesterstraat 2
2613 XB Delft
T 015 - 213 03 30
E info@vswidar.nl
www.vswidar.nl

Basisschool Wonnebald Den Haag

Mozartlaan 189
2555 JK Den Haag
T 070 - 325 48 18
E admin@wonnebald.nl
www.wonnebald.nl

Deze brochure wordt u aangeboden door:

Samenwerkende
Vrijescholen
Zuid-Holland

Vredenhofweg 30
3062 EP Rotterdam
T 010 - 452 65 19
E-mail: info@svzh.nl
www.svzh.nl